

DIÀLEG

Barcelona provinciana

D. SAM ABRAMS

Començaré amb dues anècdotes reals, que m'han succeït darrement. Parlant amb un destacat autor de les terres del sud sobre la poca difusió que tenen els productes culturals del País Valencià a Barcelona, va arribar aquell moment de la conversa quan topes de cara amb la desesperació i es produeix el silenci del no hi ha res més a dir, quan el meu company, reservat i astut, em va etzibar l'asseveració següent: "Els catalans es contempen massa el melic".

La segona anècdota em va passar a Lleida al final d'una presentació d'un llibre. Ens acomiadàvem i, en un moment determinat, un escriptor em va donar la mà efusivament i em va dir en veu ben alta i to ben sorneguer: "Que tingueu bon viatge de retorn a les províncies!"

Aquestes anècdotes poden ser més o menys interessants o divertides, però no hi dubte que posen en relleu tres fets innegables. 1) Barcelona s'ha erigit com a nucli dur de la literatura catalana, i tot el que procedeix de Lleida, Tarragona, el País Valencià, les Illes, la Catalunya Nord, Andorra i l'Alguer, és automàticament considerat perifèric i més aviat negligible. 2) Aquesta prioritització absurda i injustificada de Barcelona per sobre de les altres zones del territori està provocant una progressiva i preocupant provincianització de la cultura catalana. 3) A hores d'ara, les perifèries, en lloc d'estar eternament disposades a tot per tal de triomfar a Barcelona, estan començant a prescindir de Barcelona, per impossible i innecessària. En aquest sentit, estan desenvolupant un sentiment d'orgull propi i de rebuig important de la supeditació als capricis de Barcelona. Estan arribant a la trista conclusió que és millor fragmentar el territori que ser ciutadà de segona.

El complex de superioritat i l'arrogància de Barcelona no són cap cosa nova. En canvi, el que sí que és d'una novetat rabiosa és la gradual provincianització de la literatura catalana i la incipient resposta de qüestionament de la superioritat indisputada de Barcelona per part de les perifèries. En definitiva, crec que s'està produint una inversió tèrmica pel que fa a l'aplicació de l'epítet *provincià* a Barcelona o a les perifèries.

El diccionari Alcover-Moll defineix el terme *provincià* com a "mancat de grandesa i personalitat pròpia enfront de la capital". Caldria afegir molts matisos a "grandesa" i "personalitat pròpia", però és clar que l'actitud provinciana indica un estat d'esperit poc avançat, resclosit, de poca altura, i mancat de sofisticació i eternament en posició de sotmetiment als dictats de la capital. Potser tradicionalment Barcelona ha estat capdavantera en el seu esperit de progrés, d'obertura, de qua-

litat i de refinament, però ara està perdent pistonada per un seguit de raons.

Per exemple, un poder intervencionista excessiu per part d'una burgesia que en aquests moments treballa a partir d'esquemes que no s'ajusten a la realitat cultural del país, de manera que resulten antiquats i infructuosos. Els hereus de la gran burgesia del segle XIX són els progress dels anys setanta que, amb atacs de mala consciència, es van fer d'esquerres i ara són uns senyors venerables completament desfats. Després les universitats de la zona de Barcelona s'han girat d'esquena i no s'impliquen gens en la responsabilitat de mirar d'encarrilar la marxa de la cultura. La inhibició de la societat civil davant de la necessitat urgent de reprendre el protagonisme cultural que

confusió i distorsió de valors que s'està produint. En aquests moments, la comunitat cultural a Barcelona és gairebé incapaç de reconèixer correctament els seus valors propis i no cal ni plantejar el tema dels valors que vénen de fora.

Vegem-ne alguns exemples. El mes de març d'enguany va aparèixer *Darrem el vidre*, l'atapeït volum d'obra poètica reunida de Feliu Formosa. Em sembla un llibre absolutament colossal i imprescindible, un dels llibres més importants publicats en els darrers vint-i-cinc anys a Catalunya. Però la desídia dels editors del llibre i l'estat de confusió dels valors culturals a la societat de Barcelona està fent que passi sense pena ni glòria com si fos un llibre qualsevol.

Però la situació dels llibres que ens

¿I la rigorosa edició crítica de l'obra poètica de Miquel Àngel Riera, a cura de l'infatigable Pere Rosselló Bover i editada per Edicions del Salobre? ¿Com es pot prescindir alegrement d'una figura de la talla de Riera? ¿I el darrer llibre de Patrick Gifreu, que paradoxalment du per títol *Barcelona sans date* (Editions du Rocher, Mònaco)? No tindrà mai cap ressò a Barcelona, tot i la seva extraordinària qualitat.

Cal aturar de seguida aquesta clara tendència cap a la provincianització de Barcelona. Com? Posant persones responsables amb visió cultural al capdavant de les institucions en lloc d'utilitzar els càrrecs com a pagues per a la fidelitat partidista. Repartint de manera equitativa els recursos públics com els ajuts a la creació, que majoritàriament es queden a Barcelona i entorns. Utilitzant la vistosa xarxa de biblioteques municipals de Barcelona com a instrument pedagògic de la realitat territorial. Reconeixent el mèrit artístic de tots els grans escriptors del territori a base de deixar de concentrar la majoria de les distincions i guardons a Barcelona. Recordant a la universitat que és una entitat pública i deu alguna cosa a la societat que la paga, i fomentant consells i instituts interuniversitaris entre les diferents universitats del territori. Introduint autors de tot el domini lingüístic a les lectures de l'ensenyament primari i secundari.

Compartint festivals i certàmens públics. Per exemple, l'esplèndida Setmana de la Poesia a Barcelona es podria convertir en el gran aparador de la poesia que es fa a la comunitat lingüística. Buscant als mitjans de comunicació més canals de divulgació i promoció de les obres que es creen i es publiquen fora de Barcelona. El suplement literari de l'AVUI i les pàgines de *Caràcters* i *Reduccions*, les úniques publicacions plurals i sense prejudicis territorials no poden abastar tota la producció editorial en català. Promocionant vincles de col·laboració entre distribuïdores i gremis d'editors de racons diferents del territori. Exigint a l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana i el Centre Català del PEN que facin els honors deguts a les representacions territorials que tenen. Fent que institucions meritòries com l'Espai Mallorca deixin de ser guetos i s'integrin del tot a Barcelona.

No és una tasca impossible. Això sí, vol consciència, intel·ligència, equanimitat i dedicació. La cultura d'una nació està en joc. Tanta conya marinera amb el Fòrum i la diversitat cultural quan la societat barcelonina i les institucions que la representen són incapços de reconèixer la meravellosa pluralitat territorial i cultural del seu propi domini lingüístic. La meua àvia insistia que la caritat sempre comença a casa.

• D. SAM ABRAMS. ESCRITOR, ASSAGISTA I TRADUCTOR

havia tingut abans de la guerra. La persistència del tic franquista, perpetuat per l'esquerra i la dreta del país, de parar la mà davant l'administració pública per a qualsevol iniciativa cultural, de manera que la cultura està sotmesa constantment a un control ideològic. La manca d'intel·lectuals públics per causa de la ineficàcia de la universitat i la poca transparència dels mitjans de comunicació públics. En fi, us estalvio la llista completa.

I, al final de la correguda, gràcies a uns i altres, s'ha creat una situació de descontrol funcional, com els alcohòlics funcionals, del qual s'aprofiten els burgesos descarrilats que ocupen llocs de poder, mediocres escaladors, mercantilistes oportunistes i altra gent de mal viure. El pitjor de tot, però, és la

arriben des de fora de Barcelona és encara més incomprensible i tràgica. S'ha publicat a Bromera, a València, el dietari de Vicent Alonso *Trajecte circular*, un llibre que després d'anys de publicació d'*agendes* insignificants, reprèn la gran tradició de dietaristes a partir de Pla i Manent. Pel que veig el llibre no tindrà en absolut el relleu que es mereix. ¿I què me'n dieu de les dues darreres novetats d'Edicions de la Guerra: *Amherst. LXXX poemes* d'Emily Dickinson, ben traduïts per la professora Carme Manuel, i *Cor desmoblat* de Ramon Ramon, un dels poetes joves més sòlids de la literatura catalana? ¿Però no havíem quedat que teníem molt d'interès per l'obra de la senyoreta Dickinson i per la poesia dels joves?